

Marta mēneša augs: bērzs Bērzi (*Betula*) ir bērzu dzimtas (*Betulaceae*) lapu koku, krūmu vai puskrūmu ģints, kas aug tikai Ziemeļu puslodē, tas ir, Eiropā, Āzijā līdz Himalaju dienvidiem un Ziemeļamerikā, jo bērzs ir izteikts vēsāka klimata piekritējs. Ģintī ir ap 120 sugu un vēl vairāk pasugu un formu. Eiropā sastopamas vairāk kā 50 bērzu sugas. Tieši bērzi bieži vien ir pirmie, kas sāk „apdzīvot” klajus laukus, jo to sēklas ir vieglas un vējš tās var aiznest kilometriem tālu. Taču bērzi nav tādi ilgdzīvotāji kā ozoli un reti pārsniedz 100 gadu sliekšni, tomēr tie ir ļoti ātraudzīgi un tādēļ asociējas ar spēku un jaunību.

Sešu gadu laikā bērzi var sasniegt jau 7 metru garumu, bet visā dzīves laikā var izaugt līdz 25 metrus gari, atsevišķos gadījumos pat vēl garāki. Ir sastopami bērzi gan ar vienu, gan vairākiem stumbriem. Bērza stumbrs ir slaidis, to klāj miza jeb tāss, kas daudzām bērza sugām ir baltā krāsā. Lapas ir veselas ar zobainu malu. To virspuse ir tumši zaļa, bet apakšpuse parasti ir pelēkzaļa. Lapas ir nelielas, 3-7 cm garas ar spicu galu. Jaunās lapiņas ir arī nedaudz lipīgas. Ir sastopamas bērzu sugas ar taisni augošiem un ar nokareniem zariem.

Bērzi nav prasīgi, tomēr tiem vislabāk patīk augt irdenā, trūdvielām bagātā augsnē. Taču tie ir pieticīgi un var augt arī sausās vietās, bet tiem ir nepieciešams daudz gaismas. Bērza nobirušās lapas bagātina augsni, tomēr to sazarotā un plašā sakņu sistēma nosūc visas barības vielas un mitrumu, padarot augsni zem bērza liesu un neauglīgu, liedzot zem tā kuplot pat zālājam. Risinājums būtu zem bērza uzbērt biezu (10 - 15 cm) melnzemes kārtu un tad mēģināt iekopt zālāju, taču pavasaros tas ap bērzu tik un tā būs jāatjauno. Zem bērziem var audzēt kazenes un avenas, kā arī var ierīkot akmeņdobes ar augiem puķu podos vai kastītēs. Pat tad, ja zem bērza veido uzbērtās dobes, augi tajās nīkuļos. Vienīgās, kas zem bērziem augs, būs sīkas pavasara sīpolpuķes.

Bērzi parasti ir vienkāršas augi ar viendzimuma ziediem, kas sakārtoti spurdzēs - vīrišķo ziedu spurdzes ir nokarenas, bet sievišķo ziedu spurdzes ir īsas, galviņveidīgas vai čiekurveidīgas, nokarenas vai stāvas. Bērzs plaukst un zied maijā. No sievišķajiem ziediem veidojas sēklu spurdzes, pašas sēklas ienākas jūlija beigās augusta sākumā. Tad vējš bērza augli - sēkliņu, kas ietverta zvīņā, izsēj, nesot lielus gabalus, jo tā ir viegla un maziņa. Taču bērzs aug ne tikai no sēklām, bet arī no atvasēm.

Bērzus var stādīt gan grupās, gan vienus pašus. Vislabākais stādīšanas laiks ir rudens, taču, ja tas nokavēts, tad iespējams iedēstīt bērzu arī ļoti agrā pavasarī. Pirms dēstīšanas izvēlētajā vietā jāizrok apmēram 60 x 60 cm liela bedre, taču vislabāk, ja tā ir vēl dziļāka, protams, ņemot vērā dēsta lielumu. Pēc iestādīšanas augs jāsalaisa ar lielu ūdens daudzumu, un uzbērtā zeme stingri jāpiemīda. Nākamajās dienās iedēstītais kociņš regulāri jālaista, taču nav nepieciešama speciāla mēslošana – ne dēstot, ne arī pēc tam. Kopā ar kociņu zemē jāierok arī stabils balsts, kas jaunajam bērziņam lietus un vēja laikā palīdzēs nesaliekties. Piesienot jauno bērziņu pie balsta jāuzmanās, lai netiktu savainota miza. Kokam augot lielākam, sējuma vieta ir jāuzmana, lai tā neieaugtu mizā.

Bērzus nav nepieciešams apgriezt, un būtu pat jāizvairās formēt vainagu vai griezt zarus, it īpaši pavasarī. Ziemas beigās un agrā pavasarī bērziem ir ļoti spēcīga sulas cirkulācija, tādēļ šajā periodā tos griezt un zāģēt nedrīkst, jo tad tas zaudēs daudz sulas un aizies bojā. Ja tomēr ir nepieciešamība bērzu apgriezt, tad vislabākais laiks, lai to darītu, ir jūnijs.

Pirmajos dzīves gados jaunus bērzus apdraud peļveidīgie grauzēji, kas nograuž kociņa mizu, vēlāk jau lielākais apdraudējums bērzam ir patogēnā sēne, kas izraisa stumbra trupi. Jaunībā izstīdējušus bērziņus var saliekt gan sniegs, gan stipra lietusgāze, un tie vairs neiztaisnojas.

Latvijas teritorijā bērzi ir vieni no izplatītākajiem kokiem. To audzes aizņem gandrīz trešdaļu no mežu platības. Latvijā ir sastopamas četras bērzu sugas. Pazīstamākās no tām ir āra jeb kārpainais bērzs (*Betula verrucosa* sin. *Betula pendula*) un purva jeb pūkainais bērzs (*Betula pubescens*). Kā trešo un ceturto no Latvijā biežāk sastopamajām bērzu sugām var minēt pundurbērzu (*Betula nana*) un zemo bērzu (*Betula humilis*). Mūsu ārēs aug arī Karēlijas bērzs (*Betula verrucosa* f. *carelica*), taču zinātnieki joprojām strīdas, vai šī ir, vai tomēr nav atsevišķa bērzu suga. Latvijā izplatītākās bērzu sugas ir āra jeb kārpainais bērzs (*Betula pendula*) un purva bērzs (*Betula pubescens*), bet parkos un dārzos aug arī Himalaju bērzs, dzeltenais bērzs, daurijas bērzs, tumšais bērzs un citas bērzu sugas.

Kaut arī ierasts, ka bērzi daiļo Latvijas pļavas un ceļmalas, šie koki var kļūt arī par dārzu un pat mazdārziņu sastāvdaļu. Protams, katrai situācijai jāizvēlas atbilstoša bērzu suga. Ja plānojat stādīt bērzu kādā parkā, no tiem veidot aleju, izdaiļot apnicīgu, klaju ainavu vai arī vienkārši gribat pie savām lauku mājām to izaudzēt bērzu sulām, un par teritoriju, ko bērzs aizņems, nav jāsatraucas, tad droši varat izvēlēties gan kārpaino, gan purva bērzu. Taču, ja esat mazdārziņa īpašnieks, vai arī teritorija, kurā plānots dēstīt bērzu, ir diezgan ierobežota, jāizvēlas kāda neliela to forma. Tāda bērzu suga kā *Betula nana* sasniedz tikai 50 cm garumu, bet 8-10 metrus garš izaug zelta bērzs - [Betula pendula Golden Cloud](#) . Neliels ir arī sēru bērzs [Betula pendula Youngii](#) , kas sasniedz 4-8 metru augstumu un platumu. Tas ir ļoti dekoratīvs un būs interesants akcents jūsu dārzā.

© darznica.lv

BĒRZU STĀDUS VAR IEGĀDĀTIES:

Nosaukums/ www

Darbības veids

Kokaudzētava Bulduri

www.stadibulduri.lv

Dekoratīvo stādu audzēšana, dižstādi, ziemcietes, lapu koki un krūmi. Apzaļumošana, bērnu rotaļu laukumi.

Z/S „Lēpes”

www.lepes.lv

Plaša dekoratīvo augu kolekcija, kurā jau vairākus gadus tiek veiksmīgi aklimatizēti un mēslojami.

Stādaudzētava Blīdene

www.stadiblidene.lv

Dekoratīvo stādu audzēšana, stādu komplektēšana, dižstādi.

A/S Latvijas valsts meži, LVM Sēklas un stādi

www.lvm.lv

Meža stādāmais materiāls, dekoratīvais stādmateriāls. Kailsakņu stādi.

Olaines kokaudzētava

www.kokaudzetava.lv

Kokaudzētava piedāvā tikai Latvijā audzētus stādus:dekoratīvos kokus un krūmus, stādus dzīvžogiem, bērnu rotaļu laukumiem.

Zaļais serviss

www.zalaiserviss.lv

Dekoratīvo stādu tirdzniecība, dižstādi, stādu komplektēšana, dārzkopības preces. Latvijas ražojumi. Ziemeļvalstīs.

Zaļenieku kokaudzētava

www.zalenieki.lv

Potēti koki un krūmi. Dekoratīvo stādu audzēšana.